

HISTÒRIA CONSTITUCIONAL

- Els drets històrics no poden prevaler sobre la Carta Magna per blindar competències

JUAN-JOSÉ LÓPEZ BURNIOL

Notari

A finals del 1997, **Ernest Lluch** em va invitar a participar en un curs d'estiu que dirigia –juntament amb **Miguel Herrero**– a la Universitat del País Basc sobre *Drets històrics i constitucionalisme útil*. Vaig acceptar l'encàrrec i, l'estiu del 1998, vaig presentar una ponència sobre *Llengües i drets històrics*, que va ser publicada l'any 2000 en un volum editat per la Fundació BBV. Llavors vaig defensar –i encara ho mantinc– que un aspecte essencial de la plural realitat política espanyola subjacent –la pluralitat nacional– va aflorar en la Constitució, en virtut de la historicitat d'aquesta, per via de la disposició addicional primera, d'acord amb la qual "la Constitució empara i respecta els drets històrics dels territoris forals".

Perquè, si bé és cert que aquesta norma es va redactar atenent exclusivament Navarra i el País Basc i pensant en les peculiaritats juridicopúbliques d'aquests territoris, la seva interpretació restrictiva aviat va ser superada per una altra que, al posar-la en relació amb l'article 149.1.8 de la mateixa Constitució (que respecta els drets civils forals o especials), va estendre la virtualitat d'aquesta disposició a Catalunya i Galícia. La qual cosa significa el reconeixement que Navarra, Euskadi, Catalunya i Galícia són cossos jurídics amb una identitat que genera la necessitat d'un diferent tracte jurídic, tenint en compte que la foralitat politicoadministrativa i la foralitat civil no pertanyen a universos diferents.

Així ho va expressar amb claredat la sentència del Tribunal Constitucional del 26 d'abril del 1988, a l'estendre l'àmbit de la disposició addicional primera més enllà "d'una peculiar forma d'organització dels poders públics", fins a cobrir també "un règim jurídic propi en altres matèries", la qual cosa ha de ser entesa com una referència al dret civil a què es refereix l'article 148.1.8 de la Constitució.

De tot allò vaig deduir llavors –i també ho mantinc ara– que la història ha configurat determinades comunitats humanes, al llarg dels segles, amb uns trets distintius en què es funda la consciència d'una personalitat diferenciada. A aquestes comunitats se les denomina nacions. I aquesta personalitat diferenciada de certes comunitats nacionals es concreta, al seu torn, en l'existència d'"uns drets històrics" d'aquestes, que es manifesten i prenen cos en una sèrie de drets col·lectius, la titularitat dels quals correspon al conjunt dels ciutadans de cada una d'aquelles i el contingut dels quals integra l'autogovern: la facultat d'autoregular els propis interessos i d'autocontrolar els propis recursos.

Tot això és cert. Tan cert com que Catalunya –la nació catalana– és part integrant d'una altra realitat històrica –no una mera carcassa jurídica, sinó una nació de nacions– que és Espanya, democràticament organitzada en forma d'Estat per la Constitució del 1978. Una Constitució que, tal com hem vist, reconeix i consagra la realitat plurinacional d'Espanya. Sobre aquesta base i atesa la força normativa dels fets, no resulta difícil extreure'n algunes conclusions:

Primera. La invocació d'uns drets històrics que preexisteixen a la Constitució no és anticonstitucional. Per tant, és correcta la inclusió, dins del projecte d'Estatut, d'un precepte com l'article 5, segons el qual: "l'autogovern de Catalunya es fonamenta en els drets històrics del poble català, que aquest estatut incorpora i actualitza". Com molt bé diu **Artur Mas**, "Catalunya no és un invent de la Constitució". Només resta afegir, per si de cas, que Espanya tampoc ho és. No ens confonguéssim.

Segona. Aquests drets històrics –emparats i respectats per la Constitució– vertebren la realitat nacional catalana, posen de manifest el caràcter originari del seu autogovern i justifiquen el caràcter pactat de la relació de Catalunya amb l'Estat, que es recull, articula i expressa en la Constitució i l'Estatut. Cosa que significa –segons afegeix la sentència citada– que "serà de la disposició addicional primera de la Constitució i no de la seva legitimitat històrica d'on els

drets històrics obtindran o conservaran la validesa o vigència".

Tercera. Per tant, tota modificació del pacte constitucional i estatutari s'haurà de fer sempre, amb estricta observança de la mateixa Constitució, sense que es pugui admetre en cap cas un pretès títol prevalent sobre aquella.

Quarta. Això significa que els drets històrics no poden ser utilitzats per reivindicar competències concretes, més enllà de les que "subsistissin en el territori de la comunitat autònoma" en el temps que va entrar en vigor la Constitució –sentència del Tribunal Constitucional del 28 de setembre de 1992–, i que a Catalunya són el dret civil i la llengua pròpia.

Partint d'aquests arguments han de ser valorades dues demandes que han agitat la vida política aquest estiu. Una, la pretensió de CiU i ERC d'emparar directament en els drets històrics la competència exclusiva sobre vuit matèries que l'Estatut atribueix a la Generalitat. I una altra, la reivindicació –defensada per CiU amb idèntic argument– d'un concert econòmic pel qual es pacti amb l'Estat una quota de solidaritat i l'atribució a Catalunya de la gestió de tots els impostos.

Aquestes apel·lacions concretes als drets històrics impliquen més del que sembla. Suposen la ruptura del pacte constitucional, que és –no s'ha d'oblidar– el resultat d'una transacció, que no admet una denúncia unilateral. Aquest desafiament només té una resposta: no. I si no hi ha Estatut, no passa res. Més es va perdre a Cuba.

Article publicat el 26 d'agost de 2005 a El Periódico de Catalunya